

BOEKEN, CONFERENTIES EN MEDIA
BOOKS, CONFERENCES AND MEDIA
LIVRES, CONFÉRENCES ET MEDIA

Dirk HUYLEBROUCK, *Afrika en wiskunde.*
Etnowiskunde in zwart Afrika, vanaf de koloniale tijd terug naar de oudste wiskundige vondst van de mensheid: het Ishangobeen

Brussel, Vubpress, 2005-2006

Moeten recensenten het te evalueren boek volledig lezen? Ik denk dat het antwoord op deze eenvoudige vraag, ja is.

Lezen recensenten het te evalueren boek ook echt en altijd volledig? Hierop denk ik dat het antwoord, tot spijt van wie het benijdt, neen is.

Waarom lezen recensenten het te evalueren boek niet noodzakelijk volledig uit? De redenen hiervoor zijn even verschillend en veelvuldig als er te recenseren boeken zijn. In voorliggend geval heeft het vooral te maken met (het gebrek aan) kwaliteit van het werk. Voor ik hier op in ga, eerst een kleine toelichting.

Ik begrijp dat ik rijkelijk laat ben met mijn bespreking van het boek Afrika en wiskunde van Dirk Huylebrouck (verschenen in 2005). Ik sla schuld bewust een deemoedig *mea culpa*. Na verschillende pogingen, aanzetten, drie-bladzijden-ver-momenten, ben ik uiteindelijk toch aan het lezen geslagen. *Blood, sweat and tears* waren mijn deel. En, wat meer is, ik vond/vind dit een slecht geschreven boek. Nochtans begon ik met voorkennis. Ik had namelijk de evaluaties van collega's-recensenten kunnen doornemen. En, wat bleek? Die waren overwegend positief. Help! Was ik aan het dwalen? Was ik een ander boek aan het lezen? Of hanteer(de) ik een andere waardenschaal? Of, en nu kom ik eventjes terug op mijn openingszinnen, misschien hadden mijn collega's het boek helemaal niet gelezen... Misschien hadden zij enkel de samenvatting achteraan tot zich genomen.

Misschien waren zij positief geïmpressioneerd door het feit dat Prof. F. Buekenhout (lid van de *Academie* (cursivering van de auteur)) dit boek heeft aanbevolen gedurende een dag van voortgezette vorming voor Franstalige leraars (leraars wiskunde? turnen? we komen het niet te weten). Mijn vraag naar de collega's-recensenten toe zal wel eeuwig onbeantwoord blijven. En het is aan u, eventuele lezer, om uit te maken wie het bij het rechte eind heeft.

Laten we het er toch maar op houden dat mijn collega's het boek *wel* gelezen hebben. Laten we er voor een goed begrip van uitgaan dat mijn collega's 'gevalen' zijn voor het hoog-exotische gehalte van dit werk. Voor de verfrissende invalshoek, en de verrassende aanzet. Want ja: wie associeert Afrika met wiskunde? Chaos en onderontwikkeling met ordening en pragmatisch-correct denken? Kromme corruptie met rechtlijnig denken en correc(h)t denken?... En toegegeven: een dergelijke benadering en uitgangsgedachte verdienen ons respect.

Maar, wat mij betreft, houdt mijn positieve ingesteldheid hier op. Om een lang lijdensverhaal kort te maken: het boek is, zoals hierboven al gezegd, slecht geschreven, en voorzien van een resem onduidelijke, weinig zeggende tot lelijke illustraties van ondermaatse kwaliteit (gelukkig zijn er ook wel een aantal figuren die echt verduidelijken, maar meestal zijn die dan weer voorzien van nietszeggende titels/legendes laat staan dat er in de tekst naar verwezen zou worden). Het is bij momenten een collectie losse zinnen, gesteld in een soort spreektaal een wetenschappelijk onderbouwd boek onwaardig.

Zo ook de aardrijkskundige kaarten die her en der de tekst verlichtigen: iets of wat geograaf krijgt wellicht een hartaderbreuk (en ligt NU op intensieve zorgen) bij het zien van figuren 125 of 138 waar niet alleen het noorden zoek is, maar waar ook coördinaten ontbreken en, in het geval van figuur 138 het Afrikaanse continent op een wel heel, euh, gestileerde manier wordt voorgesteld... *Eat your heart out, Mercator and Peters*, hier komt Huylebrouck met een nieuwe en verfrissende kijk op de kartografie van Afrika! Waar, zoals voor figuur 143, een beroep gedaan wordt op andermans materiaal is het 'natuurlijk' ook niet nodig om de (juiste) bron te citeren, laat staan dat de figuurlegende, duidelijk zou zijn (er wordt gewag gemaakt van

schalen - er worden er 2 opgegeven, maar er zijn drie tekeningen; een wit pijltje in de tekening geeft het 'opgravingsveld' aan, maar in de begeleidende figuuromschrijving moeten we vermoeden dat die witte pijl overeenkomt met de zwarte pijl die daar gebruikt wordt). Nog eentje om het af te leren? Figuur 168 (ik grabbel maar wat rond) verdient (natuurlijk, zou ik bijna zeggen...) geen verwijzing naar de oorspronkelijke publicatie ook al is ze er letterlijk uit overgenomen. Maar... *lo and behold!* Figuur 169 belooft beterschap: er wordt voorwaar verwezen naar *Genetica*, 2002! Wij hollen naar de literatuurlijst. Pech... geen *Genetica* (2002) te zien. We lezen er de tekst terug op na... Aha! Hier (p. 208 - 210) wordt gewag gemaakt van 'een groep rond onderzoeker A. Arnaiz' die een aantal artikels gepubliceerd heeft over het onderwerp dat in figuur 169 wordt voorgesteld (tussen haakjes: dit moeten we zelf maar afleiden, want in de tekst wordt, zoals al aangegeven, consequent *niet* verwezen naar de figuren die de tekst illustreren en de lectuur zouden kunnen vergemakkelijken - we begrijpen dat dit een post-moderne manier is om de ondertussen volledig ontredderde lezer in zijn stuurloosheid te bevestigen...). Maar, wat blijkt... A. Arnaiz heet eigenlijk A. Arnaiz-Villena... Nu, *that was close...* Hoe interessant ik dit deel ook vond, ik denk niet dat ik met de aanzet van Dirk Huylebrouck het bedoelde artikel zal vinden - tegen alle regels in, staan in de citering de pagina's van het betreffende artikel *voor* het volume vermeld, terwijl het bovendien ook niet duidelijk is waar dit 'vol. 60' op slaat. Is *Tissue antigens: histocompatibility and immunogenetics* een tijdschrift? en het geciteerde artikel gepubliceerd in volume 60? *I for one wouldn't know...* maar ik betwijfel het...

Dit wat uitgebreidere voorbeeld bewijst, denk ik, ten overvloede mijn punt: dit boek getuigt van slordig amateurswerk, dat beter begeleid had moeten worden door de (akademische! VUBPress !!) uitgever/eindredacteur... Het kan dan ook verwonderen dat een boek dat pretendeert over zo'n exact onderwerp als wiskunde te handelen, zo weinig correct en rechtlijnig is uitgewerkt en voorgesteld wordt.

Dit gezegd zijnde kan men de vraag stellen of we hier te maken hebben met een wetenschappelijk dan wel een vulgariserend boek. Afgaande op de stijl en de (luchtig-bedoelde) manier van voorstellen,

is het werk bedoeld voor een breed lekenpubliek - verwijzingen naar de gebruikte literatuur en citaten ontbreken. Maar als je dan pretendeert vulgariserend te schrijven, gebruik dan *please*, alsjeblieft, *por favor* een correcte, gemakkelijk te begrijpen taal. Hanteer geen kromzinnen, onbegrijpelijke wendingen maar wel een logische structuur en een begrijpelijke taal. Het boek is op vele punten oppervlakkig, gaat kort door de bocht, duidt weinig, legt weinig uit...

Zucht...

U begrijpt het: ik vond de lectuur van Huylebroucks' opus vermoeiend en bij momenten weinig onderhoudend. Leren we dan echt niets bij? Is het saai? Niet echt, maar... het onderwerp had echt wel beter verdiend...

O ja: het boek handelt over (en we citeren uit de samenvatting achteraan): 'het belang van het Ishangobot voor de wiskunde en zijn geschiedenis. Dit artefact (dat bot dus) werd gevonden nabij het Kongolese dorp Ishango, en het draagt 3 reeksen gegroepeerde kerven... Deze kerven verraden een onmiskenbare maar mysterieuze logica. Het boek tracht enkele van de mysteries te ontsluiten...' en/maar doet dat op een vrij *spacey* manier... Maar ja: we waren al van bij het begin gewaarschuwd: het voorwoord is dan ook geschreven door een kandidaat-astronaut (sorry, Vladimir, maar deze was te mooi om te laten voorbijgaan, en ook: ik vind kandidaat-astronauten best wel OK, hoor...).

Om een collega-recensent te parafraseren: "overigens is het (dit boek dus) uiterst geschikt om mee uit te pakken bij nostalgici, bij mensen die *Out of Africa* als hun ultieme *entry-into-Africa* beschouwen, en desgevallend een dia-apparaat mee in de juiste schijnhoek te positioneren"...

Patrick VAN DAMME

Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen

Vakgroep Plantaardige Productie

Coupure Links 653

9000 Gent (Belgium)

e-mail: patrick.vandamme@ugent.be